

KORKEIMMAN HALLINTO-OIKEUDEN PÄÄTÖS

Antopäivä
4.2.2015
Taltionumero
276
Diaarinumero
2783/3/13

1 (7)

Asia Vammaispalvelua koskeva valitus

Valittaja A

Päätös, jota valitus koskee

Vaasan hallinto-oikeus 2.8.2013 nro 13/0425/2

Asian aikaisempi käsittely

Seinäjoen kaupungin sosiaali- ja terveyslautakunnan alainen viranhaltija on päätöksellään 6.9.2012 hylännyt A:n hakemuksen saada vammaisuuden perusteella järjestettävistä palveluista ja tukitoimista annetun lain ja vastaavan asetuksen nojalla korvaus henkilökohtaisen avustajan kustannuksiin ulkomaanmatkalle ajalta 10.–17.10.2012.

Hakemus on hylätty, koska henkilökohtaisen avustajan matkakustannukset ja työtunnit kuuluvat vammaispalvelulaisissa harkinnanvaraisiin avustusmuotoihin. Tukea myönnetään yksilöllisen tarveharkinnan perusteella sitä eniten tarvitseville ottaen huomioon käytettävissä oleva määräraha. A:lla on käytettävissä muun muassa Kansaneläkelaitoksen maksamat etuudet, jotka on tarkoitettu helpottamaan selviytymistä jokapäiväisessä elämässä.

Seinäjoen kaupungin sosiaali- ja terveyslautakunta on päätöksellään 14.11.2012 (§ 181) pysyttänyt viranhaltijan päätöksen.

Hallinto-oikeuden ratkaisu

Vaasan hallinto-oikeus on valituksenalaisella päätöksellään hylännyt A:n valituksen sosiaali- ja terveyslautakunnan päätöksestä.

Hallinto-oikeus on perustellut päätöstään seuraavasti:

Vammaisuuden perusteella järjestettävistä palveluista ja tukitoimista annetun lain 8 c §:n 1 momentin mukaan henkilökohtaisella avulla tarkoitetaan tässä laissa vaikeavammaisen henkilön välttämätöntä avustamista kotona ja kodin ulkopuolella: 1) päivittäisissä toimissa, 2) työssä ja opiskelussa, 3) harrastuksissa, 4) yhteiskunnallisessa osallistumisessa tai 5) sosiaalisen vuorovaikutuksen ylläpitämisessä. Pykälän 2 momentin mukaan henkilökohtaisen avun tarkoitus on auttaa vaikeavammaista henkilöä toteuttamaan omia valintojaan 1 momentissa tarkoitettuja toimia suorittaessaan. Henkilökohtaisen avun järjestäminen edellyttää, että vaikeavammaisella henkilöllä on voimavaroja määritellä avun sisältö ja toteutustapa. Pykälän 3 momentin mukaan henkilökohtaista apua järjestetäessä vaikeavammaisena pidetään henkilöä, joka tarvitsee pitkäaikaisen tai etenevän vamman tai sairauden johdosta välttämättä ja toistuvasti toisen henkilön apua suoriutuakseen 1 momentissa tarkoitetuista toiminnoista eikä avun tarve johdu pääasiassa ikääntymiseen liittyvistä sairauksista ja toimintarajoitteista. Pykälän 4 momentin mukaan henkilökohtaista apua on järjestettävä päivittäisiä toimia, työtä ja opiskelua varten siinä laajuudessa kuin vaikeavammaisen henkilö sitä välttämättä tarvitsee.

Asiakirjoista saadun selvityksen perusteella vuonna 1974 syntynyt A on loukkaantunut elokuussa 2008 liikenneonnettomuudessa siten, että hänellä on alaraajahalvaus ja hän käyttää pyörätuolia. Asiassa on riidatonta A:n vaikeavammaisuus.

Lomamatkasta henkilökohtaisen avustajan osalta aiheutuneiden matkakustannusten hyväksymisessä korvattavaksi ratkaisevaa on sen arvioiminen, ovatko kustannukset aiheutuneet vammaisen välttämättä tarvitsemista tavanomaisista elämän toiminnoista. A on esittänyt asiassa selvitystä muun muassa siitä, että virkistysluonteiset ulkomaanmatkat ovat kuuluneet hänen elämäänsä silloin tällöin toteutettuna. Nyt kysymyksessä olevan Espanjaan suuntautuneen matkan on katsottava olleen A:n perheen yhteinen virkistysluonteinen lomamatka. Kun otetaan huomioon matkan kohteesta ja matkan luonteesta esitetty selvitys, hallinto-oikeus katsoo, että matkasta henkilökohtaisen avustajan osalta aiheutuneet 923 euron kulut eivät olleet vammaispalvelulaisissa tarkoitettulla tavalla välttämättömiä, tavanomaisiin elämän toimintoihin kuuluvia kuluja. Tämän vuoksi Seinäjoen kaupungin sosiaali- ja terveyslautakunta on voinut hylätä A:n hakemuksen.

Käsittely korkeimmassa hallinto-oikeudessa

A on valituksessaan vaatinut, että hallinto-oikeuden ja sosiaali- ja terveyslautakunnan päätökset kumotaan. A:lle on korvattava henkilökohtaisen avustajan matkakulut 923 euroa.

A on perustellut vaatimuksiaan muun ohella seuraavasti:

A on loukkaantunut liikenneonnettomuudessa elokuussa 2008 ja sen seurauksena hänellä on alaraajahalvaus. Hän istuu pyörätuolissa. A tarvitsee henkilökohtaista apua liikkumisessa ja päivittäisissä toiminnoissa lomamatkalla sekä pukeutumisessa ja henkilökohtaisessa hygieniassa. Matka on ajoittunut lokakuulle, jolloin A:lla on pimeyden vuoksi taipumusta väsymykseen ja masennukseen. Matkan tarkoituksena on ehkäistä ennalta näitä sairauksia.

A:lla on kodin ulkopuolinen henkilökohtainen avustaja. Vaikeavammaisella henkilöllä on oikeus saada henkilökohtainen avustaja virkistysluonteiseen lomamatkaan. Asiassa ei ole merkitystä sillä, onko lomamatka tarpeellinen tai tarkoituksenmukainen vaikeavammaiselle.

Vammaispalvelulain tarkoituksena on mahdollistaa vaikeavammaisen henkilökohtaiset valinnat arkielämässä. Henkilökohtainen apu on luonteeltaan subjektiivinen oikeus, jolloin kunnan on järjestettävä henkilökohtaista apua määrärahoista riippumatta.

Seinäjoen kaupungin sosiaali- ja terveyslautakunta on antanut selityksen. Haettu etuus on määrärahasidonnainen, minkä vuoksi valitus tulisi hylätä.

A ei ole käyttänyt hänelle varattua tilaisuutta antaa vastaselitys.

Korkeimman hallinto-oikeuden ratkaisu

Korkein hallinto-oikeus kumoaa hallinto-oikeuden sekä sosiaali- ja terveyslautakunnan päätökset ja velvoittaa Seinäjoen sosiaali- ja terveyslautakunnan korvaamaan henkilökohtaisen avustajan matkakustannuksista 923 euroa. Asia palautetaan sosiaali- ja terveyslautakunnalle korvauksen maksamiseksi.

Perustelut

1. Sovellettavat oikeusohjeet

Vammaisuuden perusteella järjestettävistä palveluista ja tukitoimista annetun lain (vammapalvelulaki) 1 §:n mukaan lain tarkoituksena on

edistää vammaisen henkilön edellytyksiä elää ja toimia muiden kanssa yhdenvertaisena yhteiskunnan jäsenenä sekä ehkäistä ja poistaa vammaisuuden aiheuttamia haittoja ja esteitä.

Vammaispalvelulain 8 §:n 2 momentin ensimmäisen virkkeen mukaan kunnan on järjestettävä vaikeavammaiselle henkilölle muun ohella henkilökohtaista apua, jos henkilö vammansa tai sairautensa johdosta välttämättä tarvitsee palvelua suoriutuakseen tavanomaisista elämän toiminnoista.

Vammaispalvelulain 8 c §:n 1 momentin 1 ja 3–5 kohdan mukaan henkilökohtaisella avulla tarkoitetaan tässä laissa vaikeavammaisen henkilön välttämätöntä avustamista kotona ja kodin ulkopuolella päivittäisissä toimissa; harrastuksissa; yhteiskunnallisessa osallistumisessa tai sosiaalisen vuorovaikutuksen ylläpitämisessä. Saman pykälän 2 momentin ensimmäisen virkkeen mukaan henkilökohtaisen avun tarkoitus on auttaa vaikeavammaista henkilöä toteuttamaan omia valintojaan 1 momentissa tarkoitettuja toimia suorittaessaan.

Samana pykälän 4 momentin mukaan henkilökohtaista apua on järjestettävä päivittäisiä toimia, työtä ja opiskelua varten siinä laajuudessa kuin vaikeavammaisen henkilö sitä välttämättä tarvitsee.

Samana pykälän 5 momentin mukaan edellä 1 momentin 3–5 kohdassa tarkoitettuja toimintoja varten henkilökohtaista apua on järjestettävä vähintään 30 tuntia kuukaudessa, jollei tätä pienempi tuntimäärä riitä turvaamaan vaikeavammaisen henkilön välttämätöntä avuntarvetta.

Sosiaali- ja terveystieteiden valtiokunnan mietinnössä (StVM 32/2008 vp) on todettu koskien hallituksen esitystä (HE 166/2008 vp) ja siinä säädettäväksi ehdotettua vammaispalvelulain 8 c §:n 1 momenttia, että henkilökohtaisen avun piiriin kuuluvat siis myös työ ja opiskelu, harrastukset, yhteiskunnallinen osallistuminen sekä sosiaalisen vuorovaikutuksen ylläpitäminen. Perustelujen mukaan työ ja opiskelu määriteltäisiin samoista lähtökohdista kuin kuljetuspalveluihin liittyvässä vaikeavammaisten henkilöiden työ- ja opiskelumatkoja koskevassa oikeuskäytännössä. Lisäksi henkilökohtaista apua voi olla tarpeen järjestää myös ulkomaille suuntautuvien loma- ja työmatkojen ajaksi.

Vammaispalvelulain 8 d §:n 1 momentin mukaan henkilökohtaisen avun järjestämistavoista päätettäessä ja henkilökohtaista apua järjestettäessä kunnan on otettava huomioon vaikeavammaisen henkilön oma mielipide ja toivomukset sekä palvelusuunnitelmassa määritelty yksilöllinen avun tarve ja elämäntilanne kokonaisuudessaan.

Saman pykälän 2 momentin 1 kohdan mukaan kunta voi järjestää henkilökohtaista apua korvaamalla vaikeavammaiselle henkilölle henkilökohtaisen avustajan palkkaamisesta aiheutuvat kustannukset työnantajan maksettavaksi kuuluvine lakisääteisine maksuineen ja korvauksineen sekä muut kohtuulliset avustajasta aiheutuvat välttämättömät kulut.

Hallituksen esityksessä (HE 166/2008 vp) on todettu vammaispalvelulain 8 d §:n 2 momentin osalta, että lakisääteisten maksujen ja kustannusten lisäksi korvattaviksi tulisivat myös muut kohtuulliset avustajasta aiheutuvat välttämättömät kulut. Hallituksen esityksen mukaan välttämättömiksi kuluiksi voidaan katsoa myös avustajan matkakulut tilanteissa, joissa avustaminen edellyttää matkustamista työnantajan mukana esimerkiksi vaikeavammaisen henkilön työn tai harrastusten yhteydessä.

2. Oikeudellinen arviointi

Asiassa on kiistatonta, että A on vammaispalvelulain 8 §:n 2 momentissa ja 8 c §:n 3 momentissa tarkoitetulla tavalla vaikeavammaisen henkilö, jolla on oikeus saada henkilökohtaista apua. Kaupunki ei ole esittänyt-kään, että hänellä ei olisi henkilökohtaista avustajaa kotimaassa. Kysymys on nyt henkilökohtaisen avustajan matkakuluista.

A on hakemuksessaan vaatinut saada Fuengirolaan, Espanjaan suuntautuvaan yhden viikon pituiseen matkaan matka-avustusta henkilökohtaisen avustajan kohtuullisten matkakulujen kattamiseksi. A on perustellut hakemustaan tarpeella päästä tavanomaiseen elämäänsä jo vuodesta 2000 kuuluneelle matkalle, joka on välttämätön A:n terveydelle.

Vammaispalvelulain 8 c §:n 1 ja 2 momentin mukaisesti henkilökohtaista apua myönnetään henkilökohtaiseen apuun oikeutetun henkilön välttämättömäksi avustamiseksi kotona ja kodin ulkopuolella päivittäisissä toimissa, harrastuksissa, yhteiskunnallisessa osallistumisessa tai sosiaalisen vuorovaikutuksen ylläpitämisessä. Henkilökohtaisen avun tarkoitus on auttaa vaikeavammaista henkilöä toteuttamaan omia valintojaan näitä toimia suorittaessaan. Erityisesti mainitusta sosiaali- ja terveystieteiden ministeriön mietinnössä (StVM 32/2008 vp) esitetystä johtuu, että henkilökohtaista apua voi olla tarpeen järjestää myös ulkomaille suuntautuvien lomamatkojen ajaksi.

Kun otetaan huomioon A:n esittämät perusteet matkan suhteen sekä A:n itsensä esittämät toivomukset ja hänen avun tarpeensa, voidaan ulkomaille suuntautuvaa lomamatkaa pitää vammaispalvelulain 8 §:n

2 momentissa tarkoitetulla tavalla vaikeavammaisen A:n tavanomaisena elämän toimintona. Hän tarvitsee sairautensa vuoksi välttämättä henkilökohtaista apua. Näissä oloissa hänellä on lähtökohtaisesti oikeus saada henkilökohtaista apua ulkomaille suuntautuvan matkansa ajaksi.

Asiassa tulee arvioitavaksi, onko Seinäjoen kaupungin sosiaali- ja terveyslautakunta tullut myöntää matka-avustusta henkilökohtaisen avustajan matkasta aiheutuneisiin kustannuksiin A:n vaatimat 923 euroa. Tältä osin on arvioitava, onko mainittua määrää pidettävä vammaispalvelulain 8 d §:n 2 momentissa tarkoitetulla tavalla kohtuullisena avustajasta aiheutuvana välttämättömänä kuluna. Kun A:n ulkomaan matkalle osallistuminen edellyttää välttämättä henkilökohtaisen avustajan palveluiden käyttämistä, on henkilökohtaisen avustajan matkasta aiheutuneiden kulujen korvaamista pidettävä välttämättömänä kuluna, joka tulee korvattavaksi vammaispalvelulain mukaisesta järjestelmästä. A:n vaatimaa määrää voidaan pitää viikon pituisen Fuengirolan matkan osalta kohtuullisena kuluna. Näin ollen sosiaali- ja terveyslautakunnan on yllä ratkaisuosasta ilmenevin tavoin korvattava A:lle 923 euroa A:n avustajan matkasta aiheutuneista kustannuksista.

Tätä kaikki asianomaiset noudattakoot.

Korkein hallinto-oikeus:

Matti Pellonpää
hallintoneuvos

Anne E. Niemi (t)
hallintoneuvos

Eija Siitari
hallintoneuvos

Outi Suviranta
hallintoneuvos

Vesa-Pekka Nuotio
hallintoneuvos

Camilla Sandström
Asian esittelijä, oikeussihteeri

Jakelu

Päätös

A, maksutta

Jäljennös

Vaasan hallinto-oikeus

Seinäjoen kaupungin sosiaali- ja terveyslautakunta